

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

Májusi költözködés és az unifikáció

„Ifju Notabilitások Társasága.“ —
Eszkimók és fókák a Nemzetközi
Vásáron. — Amit szabad Banghá-
nak, azt nem szabad egy felekezeti
szerkesztőnek. — A fajelmélet a
világ ítélőszéke előtt. — Álhir Löw
Immánuelről. — Olvasom . . . Nem
olvasom . . . — Szines riportok, stb.

VIII. évfolyam 11. szám.

1935. május 18

A címlap Berény Róbert rajza.

**AZ ORSZÁGOS BIKUR CHOLIM BE-
TEGEKET GYÁMOLÍTÓ EGYESÜLET**
(VI., Desseffy utca 23.) f. év április hó
21-én tartotta meg székházában, dr. Rakonitz
Dezső elnökle alatt 64-ik rendes
közgyűlését. Elnök melegen üdvözölte a
megjelent óbudai Freudiger Ábrahám
kormányfőtanácsos hitközségi elnököt, Ka-
hán-Frankl Samut az Országos Központi
Iroda elnökét, valamint a nagyszámban
megjelent egyesületi tagokat. Ószinte ke-
gyelettel emlékezett meg Dr. Rakonitz
Dezső elnök, néhai Deutsch Vilmosról,
az egyesület tiszteletbeli és évtizedeken
át volt előljárósági tagjáról, aki megnye-
rő egyéniségét jellemző, önzetlen oda-
adással és emberszeretettel értékes te-
vékenységet fejtett ki, az egyesület fej-
lesztése és fellendítése körül. Korein De-
zső ugyancsak, mint a szenvedők és nél-
külözők jótevőjéről, ki a szűkölködőknek
minden időben rendelkezésükre állott,
emlékezett meg néhai Deutsch Vilmosról.
Fejér Lajos kormányfőtanácsos, az el-
hunyt veje mélyen meghatva köszönte
meg a család nevében a kegyelet és meg-
emlékezés őszinte megnyilatkozását.

Óbudai Freudiger Ábrahám hitközségi
elnök nagy megelégedéssel állapította
meg a felolvasott zárszámadásból, a veze-
tőség céltudatos, komoly és eredményes
működését.

**A BUDAPESTI TALMUD EGYLET
SCHASZ-CHEVRA** folytatja a Maimu-
nit ismertető előadás-sorozatát és május
15-én, szerdán esti 8 órai kezdettel az
egyesület Vasvári Pál u. 5. szám alatti
helyiségében újabb érdekesnek ígérkező
előadás lesz. Először dr. Rosenák Miksa
tart előadást „Maimuni az orvos” címen,
majd utána Kohlmann Nándor beszél
„Maimuni, a hit-tudós”-ról.

GYÁSÜNNEPÉLY. A Pesti Izr. Nő-
egylet f. hó 15-én, szerdán délután 4 és
félórai kezdettel tartja meg leányárva-
házának templomában (VII. Hungária krt.
149.) elhunyt alapítóinak és alapítványo-
zóinak emlékére a szokásos évi gyászün-
nepélyt, amelyre az elhunyt alapítók és
alapítványozók hozzátartozói, az egyesü-
let tagjai, az árvaház barátai és pártolói
ezúton tisztelettel meghívattak.

HITKÖZSÉGI TISZTUJÍTÁS. A Buda-
pesti autonom orthodox izraelita hitköz-
ség választmánya f. hó 5-én óbudai Freu-
diger Ábrahám elnökle alatt tartott ülé-
sében a következő 3 évre ismét megvá-
lasztotta T. alelnökül: Deutsch Géza,, II-
alelnökül: Schreiber Sámuel W., gazda-
sági előljáróul: Kahán-Frankl Samu, kul-
tuszügyi előljáróul: Schlesinger József,
tanügyi előljáróul: Klein Márkusz és
pénzügyi előljáróul: Schlesinger Adolfot.

**AZ IZR. SIKETNÉMAK ORSZ. INTÉ-
ZETE** vezérlőbizottsága az intézet meg-
dicsőült névtelen megalapítójának és Ka-
szab Aladárnak, az intézet második meg-
alapítójának, valamint jótevőinek emlé-
kére f. évi május hó 16-án, csütörtök
délelőtt 12 órakor a Hősök Emléktemplo-
mában gyászistentiszteletet tart, melyre
az intézet jótevői és az intézet iránti ér-
deklődők ezuton is meghívattak.

Pályázati hirdetés

A pesti izr. hitközség előljárósága a
néhai Szabó Józsefné szül. Grauer Jenny
hagyatékából kiadandó kiházasító segély-
re pályázatot nyit. Folyamodhatnak a pes-
ti izr. hitközség területén lakó oly zsidó
vallásu szegénysorsú, zsidó vallásu fér-
fiuval eljegyzett hajadonok, akiknek szü-
lei, vagy ők maguk a pesti izr. hitközség
adófizetői. A pályázati kérvények a pesti
izr. hitközség előljáróságához intézendők
és legkésőbb ez évi június hó 16 napjá-
nak déli 12 órájáig a hitközség alapítvá-
nyi ügyosztályánál (VII. Sip u. 12. III.
53.) személyesen nyújtandók be.

Az engedélyezett kiházasító segélyöss-
zeg csak az esküvő után és csak abban
az esetben fog folyósíttatni, ha a kedvez-
ményezett igazolja, hogy házasságát a
pesti izr. hitközség valamelyik rabbijá-
val megáldatta. A lejárat határidő után
beérkezett pályázati kérvények nem lesz-
nek figyelembe vehetők. Nem fognak to-
vábbá figyelembe vétetni azok a folya-
modók, akik pályázati kérvényük be-
nyújtása előtt akár csak polgárilag is
házasságot kötöttek. Budapest, 1935. má-
jus havában.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

„*Untergang des Abendlandes*”

A világháboru előtt a cári-oroszországi zsidó üldözések, a jogfosztó rendeletek kiadása, alkalmával gyakran lehetett hallani zsidó körökben: hogyha ilyesmit nem-zsidókkal szemben követnének el, akkor bizony egész Európa, mint egy ember tiltakoznék az emberiség eszméjének ilyen megcsufolása, az emberi méltóság ilyen meggyalázása ellen. Még emlékszünk arra, hogy a cári Oroszország a század elején az üldözések után kölcsönt vett fel az európai piacon és az erre vonatkozó pénzügyi műveleteket Ritter von Taussig, a bécsi zsidó bankár vezette; akkor általános megbotránkozás vihara zugott át az egész zsidó közvéleményen és bárha Taussig egyébiránt a zsidó intézmények támogatója volt, többek között a bécsi rabbiképző részben neki köszönheti megalapozását, mindenütt elkeseredetten tiltakoztak szereplése ellen és vétőt emeltek az ő felekezeti ténykedése ellen az erkölcs, az emberi szolidaritás nevében.

Most azonban, a háboru borzalmi és kínos tapasztalatai után, meg kell állapítani, hogy a zsidóság tévedett, amikor az emberi szolidaritás megnyilatkozásának elmaradását azzal magyarázta, hogy

zsidókról van szó és nem zsidók esetében bekövetkezne. Tévedés, szomorú tévedés! Mire mondjuk ezt? Elsősorban arra, hogy a szovjet minden vallást eltipró rendszerre ellen egyáltalában nem vonult fel az európai emberiség, hanem inkább arra az álláspontra helyezkedett vele szemben, hogy a pénznek nincs szaga, üzleteket kötnek a szovjettel, sőt legutóbb már az európai politika egyik fő tényezőjévé avatták. Még eklatánsabb az emberi szolidaritás hiánya azzal kapcsolatban, amit mostan Németországban tapasztaltunk. Biztos, hogy nemsokára be fogják tiltani az összes vallási alapon álló lapokat. Ez a tilalom természetesen rendkívüli módon sujtja a zsidóságot „is”. A német zsidóság most csak a felekezeti sajtó útján lélegzik. Az összes pártárnyalatú zsidó lapok a Jüdische Rundschau-tól kezdve a Familienblattig, a mi viszonyainkhoz képest hihetetlen számu példányban jelennek meg és a zsidó lapok tulajdonképen a zsidó társadalom minden megmozdulásának, mozgalmának, szociális törekvéseinek szócsöveivé lettek. — Ezért ennek a sajtónak a betiltása katasztrófa a zsidóságra. De a *katholikus* lapokat is ugyanaz a ka-

tasztrófa fenyegeti. Ezek a lapok, majdnem ugyanazokon a fejlődési fokozatokon mentek át, mint a zsidó felekezeti lapok. A „Paulinus-Blatt“, a „Sct. Konrad-Blatt“, stb., amelyek régente csak egyszerű hivatalos egyházi közlönyök voltak, hisz a katolikus élet összes egyéb megnyilvánulásainak szolgálatában egy erős centumpárti sajtó állott, az utóbbi betiltása után a katolikus közvéleménynek és a szempontoknak ugyszólván egyetlen megnyilatkozásaivá lettek. Most ezeket is fenyegeti a betiltás. Az ember elvárhatta volna, hogy ezzel a merénylettel szemben az egész keresztény Európa mint egy ember sikra száll. Hisz most nem zsidókról van szó, hanem nemzsidókról. De ennek a frontalakításnak nyomait nem látjuk. A Vatikán lapjai ugyan tiltakoznak erélyesen, de a németországi erőuralommal szemben idealisztikus intervenciók, protestálások nem sokat érnek.

Érdekes ezzel kapcsolatban a hazai katolikus sajtót nézni. Bármenyire is aktiv katholicizmus szolgálatában áll egy-egy közlöny, a hitleri antikatholikus intézkedésekről bölcsen hallgat, vagy megelégszik egynéhány szerény megjegyzéssel. A politika itt is megöli az igazságot. Ez nekünk a zsidóság érdekében is fáj, de általános emberi és erkölcsi szemszögből nézve is. Kiderül, hogy az emberi szolidaritás csak frázis, akár zsidókról, akár keresztényekről van szó, ha anyagi és politikai mozzanatok játszanak közre. A Lenin-kultusz, a Votan-reneszánsz nemcsak pogányságot jelent, hanem ókori barbárságot. Spenglernek a „Nyugateurópa alkonyáról“ szóló művét sokan pesszimiztikusnak tartották, de az általunk felhozott tipikus példa: az emberi szolidaritás teljes csődbekerülése bizonyítja, hogy erkölcsileg már bekövetkezett az „Untergang des Abendlandes“.

Amit szabad Banghának, nem szabad Pinternek

Bangha páter, a magyar jezsuita rend egyik vezére tényleg beszédeket tart zsidók és kitértek részére. Meg kell vallani, hogy szépen nyilatkozik a zsidóságról. De azért nincs rá okunk, hogy el legyünk ragadtatva előadásától, mint ezt vagy két évvel ezelőtt az őt meghallgató izraelita felekezeti országgyűlési képviselők tették. A múlt hetekben tartott beszédében a Szentháromságról szóló tant bele akarja magyarázni a szentírásba és be akarja bizonyítani, hogy már a Tóra is céloz a több személyű istenségre. Meddő kísérlet! Dehát mit csináljunk? El kell tünnünk az ilyen szerzetesi-talmudi psetliket. Amit azonban nem szabad eltünnünk, ez az ellenkező fronton történik. Az Országos Egyetértés legutóbbi száma egy hibásan citált, külföldön megjelent, könyvvel kapcsolatban a kereszténységről elmélkedik, olyan módon, hogy ezt a leghatározottabban visszautasítjuk. Nem azonosítjuk magunkat azzal, aki zsidó lapszerkesztő léte, itt nálunk Magyarországon analizálja a kereszténységet az „Oziris-komplexum“ és más egyéb hipotézisek alapján. Először azért, mert az ilyen fejtegetésnek tudományos értéke nagyon problematikus, de főleg azért, mert az ilyen játék a felekezeti béke szempontjából egyenesen destruktív és veszélyes. Nagyon kívánatos tehát, hogy a cikkíró ne valósítsa be azt a fenyegetését, hogy a külföldi művet legközelebb részletesen fogja ismertetni.

Olvasom

Megirtuk, hogy reform-széder volt Budapestten. Mint figyelemreméltó jelenséget regisztráltuk. Egy laptársunk szükségesnek tartotta, hogy a reform-szédert megvédelmezze reformisztikus jellege ellen és közölte, hogy a széder rendezője milyen elmélkedéseket hangoztatott. Innen azután az antiszemita sajtóba belekerült az ügy. Nem a mi hibánkból. Mert ez igazán belső zsidó ügy. Hogy az antiszemita sajtó ezt gombostűhegyre tűzte, az jellemző és azt az óhajt ébreszti bennünk: bár csak érdeklődnének a zsidók annyira a felekezeti élet iránt, mint amennyire ezt a magyar hivatalos antiszemita sajtó megteszi, — akkor jobb jövőnek néznénk elébe.

Az angol jubileum

Az angol király uralkodásának 25-ik évfordulóját az egész világ lelkes szeretettel és hódolattal ünnepli. Ebben az általános ünneplésben természetesen a zsidóság is részt vesz, mondhatjuk, méltán, hiszen V. György angol király több ízben tanubizonyságát adta emelkedett gondolkodásának a zsidósággal szemben. Így például a világháboru elején az angol sovinszta körök igyekeztek az antiszemitizmust terjeszteni, különösen a közgazdaságilag nagy szerepet játszó zsidó iparmágnások ellen. Sir Ernest Cassel volt az angol antiszemita cégábrája és minden módon igyekeztek Casselt lehetetlenné tenni. Az akkori miniszterelnök, Asquith-nak felesége, nem akarván Casselékkel a társadalmi érintkezést minden további nélkül megszakítani, előzőleg kihallgatásra ment a királyhoz és megkérdezte tőle, hogy vajjon tényleg rossz néven veszi-e az uralkodó, ha a zsidó Cassellal továbbra is barátkoznak. A király megnyugtatta a miniszterelnök feleségét, hogy ő az emberben mindig

csak az egyéniséget nézi és különben is a zsidó származást egymagában nem tartja alkalmasnak arra, hogy amiatt bárkit is meglehessen vetni. Hála V. György liberális gondolkodásának, a zsidóság nagyot fejlődött 25 éves uralkodása alatt. A hatalmas birodalom nem látja kárát ennek, hiszen olyan kiváló zsidó férfiak szolgálják az angol birodalom ügyét, hogy nem is lehet semmilyen irányban panasz. Gondoljunk csak Sir Herbert Samuel-re, Viscount Birsted, Lord Melchett, Sir Philip Sassoon és a többi kereskedelmi, politikai és egyéb közéleti nagyságra. — Lord Birkenhead mondása nagyon is helytálló, amikor azt mondja: „Nagybrittánia jó zsidókat érdemel és ezek meg is vannak. Az egyetemes zsidóság és elsősorban az angol zsidóság érdekeit szolgáljuk akkor, amikor úgy társadalmi, mint politikai téren teljesen asszimilálódtunk a velünk szemben oly megértően és szeretettel viselkedő angolokkal.“ Az angol zsidók himnusz-szerű feliratot adták át a királynak.

Löw Immánuel korelnök?

A Szombat már többször szóváltette azt a lelkiismeretlen hirszolgalatot, amivel a külföldi felekezeti sajtó egy része olvasóit kiszolgálja. Megirtuk azt is, hogy a lapok csak kis részben hibásak ebben a rossz hirszolgalatban, a főludasok ebben a tudósító urak, amint a szerkesztőségi humor nevezi őket: „a sorhajóhadnagyok“! Ezek az urak ugyanis, soronként kapván tudósításukért a díjazást, a több sor kedvéért nem riadnak vissza valótlan hírektől sem. Ezek között az újból kiszopott hírek között, nem egy olyan is van, ami nemcsak a zsidóság egyetemes érdekeit, de igen gyakran országos érdekeket is sért. A legutóbb az egyik külföldi lap Ma-

gyarországról szóló tudósításában meglepődve olvastuk azt a kis hírt, ami arról számol be, hogy az országgyűlés megnyitására Sándor Pál volt a korelnök és ugyanekkor a főrendiházban Löw Immánuel korelnökölt. A lelkiismeretlenségnek és a megbizhatatlanságnak tipikus példája ez a valótlan híradás, ami alkalmas arra, hogy a zsidóságot olyan színben tüntesse fel, hogy idegen tollakkal akar ékeskedni és olyan ostoba, hogy azzal is hanceg, ami nincs neki. Ha az illető sorhajóhadnagy úr bármelyik újságot elolvasta volna, értesülhetett volna arról, hogy a főrendiház korelnöke az 1850. március 25-én született Fiáth Pál báró volt. De Löw

Immánuelnek még *Fiáth* báró akadályoztatása esetén sem lett volna esélye a korelnökségre, mert a korban következő az 1851-ben született *Hazay Samu* báró és *Szmrecsányi Lajos* egri érsek is megelőzik a tudós szegedi főrabbit. Az 1851-ben születettek után még néhány 1852-es és 53-as főrendünk is van és korban talán a nyolcadik az 1854 ja-

nuár 30-án született Lőw Immánuel. Ami pedig a külföldi lapokat illeti, igazán jó lenne, ha a szerkesztőurak kissé jobban ellenőriznék a külföldi tudósítóikat. Mert hogyan hiessünk a varsói, new-yorki, londoni, telavivi, vagy akárcsak a bécsi híreknek, ha a budapesti híreknél lépten-nyomon valótlan-ságokra bukkanunk.

Eszkimók és fókák a Nemzetközi Vásáron

A Nemzetközi Vásár nagy közgazdasági fontosságának kiemelése és kidomborítása nem a mi dolgunk. Mi csak azt a tényt állapítjuk meg, hogy körülnézve a vásáron, okulva a látottakon és tapasztaltakon, el sem képzelhető, hogy a vásár a hazai zsidó vallásu iparosok és kereskedők közreműködése nélkül létesülhetett volna. Az illetékeseknek tudniok kell és bizonyára tudják is, hogy az egész rendezvénynek lelke, irányítója, mozgatója, spiritus rektora *Vértes Emil*. A vásár minden egyes látogatójának pedig nem kell külön magyarázni, hogy egy *Goldberger*, *Drucker Géza*, *Herváth Miksa*, *Reiss* (kávéimport), stb. kiállítása nélkül nem lehetne igazi sikerrel, gazdasági jelentőségről beszélni.

Minek említjük ezt meg? Csak nem akarunk abba a hibába, abba a káros és felületes tulzásba esni, amely régente a felekezeti sajtó berkeiben oly gyakori volt, hogy minden zsidó egyén társadalmi, politikai, gazdasági sikereit, minden különösebb ok nélkül, az egész zsidó közösség diadalának könyvelte el? Nem! Hanem a magyar zsidóságnak a Nemzetközi Vásárban való óriási részvételével kapcsolatban rá akarunk mutatni arra, hogy milyen könnyen lehet a valóságot

rosszakaratulag gyűlöletre, izgatásra felhasználni. Milyen könnyű egyet fordítani a dolgon és ebben az esetben kijelenteni, hogy: a Nemzetközi Vásár mutatja, hogy a magyar kereskedelem és ipar teljesen zsidó kézen van, tehát — ki kell szorítani ezen a téren a zsidókat és az állam egyik nemzeti feladatát ez a purifikáló munka kénezzé. — Hogy ilyen frázisok nem valósíthatók meg hatalmi és állami intézkedéssel, annak okozója a gazdasági élet törvénye, amelynek értelmében az ügyesebb és rátermettebb győz, még hogvha az elfogultság következtében nagy handicappal indul neki a versenynek. De azért izgatni lehet ilyen szavakkal!

Nem dicsekszünk tehát a zsidóságnak a Nemzetközi Vásáron való nagy szerepével, nem domborítjuk ki a magyar zsidóságnak hazánk közgazdasági életében való eltagadhatatlan nagy szerepét, s csupán csak azt kívánjuk, hogy gazdasági helyzetünk annyira javuljon, hogy mindenkinek jusson kenyér, hogy annyi legyen a fóka itt, hogy a kenyéririgység ne vegye észre a zsidó eszkimókat. Az eszkimók megnyomoritása azonban nem azonos a fókák szaporításával.

Májusi költözködés és az unifikáció

Kardos Artur úrtól, a Kardos és Szántó szállítmányozási cég főnökétől kaptuk a következő levelet:

Tisztelt Szerkesztő Ur,
kedves Barátom!

A budapesti hitközségek egyesítése kérdésében mindenféle híreket olvasunk a lapokban. A kérdés körül nagy küzdelem és viszálykodás tört ki. Én nem érzem magam illetékesnek ebben az ügyben való állásfoglalásra. De azt hiszem, hogy minden zsidó embernek arra kell törekedni, hogy, amint ezt a Szombat-ban olvastam, az „emesz” és a „solaum”, azaz: az igazság és a béke ügyét szolgálja. Ez a kötelesség indít engem arra, hogy a mostan lefolyt májusi költözködés alkalmából igen nagymérvű Buda felé tartó költözködési tendenciát állapítsak meg. A lapok többézer Budára való költözködési esetről beszélnek. Ezt így nem tudom számszerűleg ellenőrizni, de szaktársaim-

mal folytatott beszélgetés alapján állíthatom, hogy nagyjában ez így is van. Saját tapasztalatomból megállapítom, hogy *most is, igen sok kisebb adófizető hitközségi tagon kívül 25 igen tekintélyes adófizető költözködött Budára és ezeknek az átköltözködése nagy összegű adóvesztést jelent a Pesti Izr. Hitközségnek.* Amit itt megírtam, az „emesz”, az igazság és ilyen alapon lehet csak igazi békéről beszélni.

Szivélyes üdvözlettel:

Kardos Artur.

*

A tárgyilagos, pártatlan, szakmájában kiváló férfiúnak e leveléhez bővebb kommentár nem kell. Az egész ország zsidóságának kell döntenie arról, vajjon a Pesti Izr. Hitközség, amely az országos, tehát az egész zsidóságot érintő intézményeket tartja, köteles-e tűrni, hogy adóalanysai minden költözködés alkalmából egyre csökkenjenek.

Nem olvasom

A budapesti orth. hitközség az intranzigens elvhűségnek szép jelét adta. Az egyik hitközségi tag kinyitotta szombaton az üzletét, amire hivatalos határozatban értesítést kapott és tudomásáraadták, hogy nem tekintik többé hitközségi tagnak és nem reflektálnak a hitközségi adójára sem.

A PESTI IZR. NŐEGYLET vasárnap, f. é. máj. hó 19-én, délelőtt 11 órakor leányárvaházának disztermében (VII. Hungária középkerút 149.) tartja 69. évi rendes közgyűlését, amelyre az egyesület tagjait és pártolóit ezuton tisztelettel meghívjuk.

GYÁSZESET. Mult héten meghalt a budai orthodox hitközség volt elnöke, Schwartz

József. Az elhunytban a közismert Kunstädter hirlap-iroda társfőnöke, Schwartz Sándor testvérét gyászolja.

ELTEMETTÉK KOZMA ILUST. Vasárnap délután Budapest kereskedővilágának részvéte kísérte a rákoskeresztúri temetőben utolsó útjára Kozma Ilust, a Kozma kalapgyár fiatalon elhunyt igazgatónőjét. Kozma Ilus közismert kedves szereplője volt a budapesti kereskedővilágnak, munkabírása, szaktudása a legkiválóbb férfierőkkel is fölvette a versenyt. Hevesi Ferenc rabbi mondotta a gyászbeszédet, majd Vértes Emil a kereskedők egyesületének nevében búcsúztatta: — Ha megjelent a kalaposok egyesületében, melynek alelnöke volt és a sok férfihallgató előtt beszélni kezdett, okos szavaira elnémult minden ellentmondás, mindenki tudta, hogy ennek a kiváló, nagyszerű nőnek minden szavát meg kell szívlelni. A sok munka tette beteggé szívé: ez vitte ilyen korán a sirba. . . — Baráti köre nevében Dénes Lajos tankerületi felügyelő búcsúztatta.

A fajelmélet a világ ítélőszéke előtt

Dr. F. Carlebach a varsói „Haint” című napilap képviselője a napokban találkozott össze Londonban Dr. Zollschan karlsbadi orvossal, aki most készíti elő egy hatalmas világkongresszus összeülését, ahol a „fajkérdést” tudományosan letárgyalnák. A világkongresszus egybehívásáról tudomást szerzett e világsajtó is, sőt az „Osservatore Romano” is cikkezik róla. A katolikus sajtó szerint a fajkérdés megoldása a Vatikán érdekei szempontjából sem közömbös. Mióta a nemzeti szocializmus arra használja fel a fajelméletet, hogy a kereszténységről bizonyítja, hogy az zsidó intézmény, — a fajelmélet problémájának tudományos megoldása nemcsak a zsidóság, de az egész kultúrvilág szemszögéből nézve nagy fontosságúvá lett.

Dr. Zollschan szerint a zsidók csodálatosképen nem fejtenek ki túlságos igyekezetet a világkongresszus létrejöttén, ennek oka valószínűleg az, hogy a zsidóság még nem érezte át a kérdés nagy fontosságát és hogy az aktuális gondok és bajok miatt nem igen ér rá elméleti kérdésekkel foglalkozni. Való igaz, hogy a nemzeti szocialisták nem fognak sokat törődni a kongresszus hozandó határozatával és az antiszemiták sem fogják abba hagyni a zsidógyűlöletet és zsidóüldözést azért, mert tudományosan bizonyítást nyert, hogy — nincs igazuk.

Mindazonáltal általános kultúrérdek, hogy ez a probléma tudományosan és végérvényesen megoldassék. Bírói úton, sajnos, nem lehet a kérdést elintézni, mert azok a sértő és megbélyegző kitételek, amelyekben a „fajelmélet” nyugszik, sohasem egy emberre vonatkoznak, hanem mindig általánosságban hangzanak el. Nem lehet tehát sem panaszt tenni, sem tanukat kihallgatni, sem szakértői véleményt kérni, sem bizonyítani. És mégis szükség van arra, hogy ez a per — objektív vizsgálatok alapján — illetékes fórum előtt lefolytattassék.

Ez a fórum lesz a nagy kongresszus, amelyen minden fakultás tudósa és minden nép képviselője jelen lesz, — remélhetőleg

Németországé is. Németország átveheti ez előtt az ítélőszék előtt a közvádoló szerepét. Itt — közvádoló minőségben — elmondhatja majd, hogy mi a kifogása az „idegen fajok” — nevezetesen a zsidóság — ellen. Hiszen egész csomó elméletük van arra nézve, hogy csak az „északi” fajok szolgálják a kultúrát és haladást, míg minden más faj — destruktív. Éppen ezért minden nációnak érdekében áll a fajelmélet tisztázása, mert hiszen bárhová tekintünk, a fajelmélet minden békés együttműködésnek legfőbb kérekkötője.

Ez az oka annak, hogy a Népszövetség is érdeklődik a kongresszus iránt és a Népszövetség „Szellemi együttműködési szekciójá” már foglalkozott is az üggyel.

A kongresszus, illetve a nagy per tárgyalása a következő módon fog lefolyni:

A problémát minden oldalról megvilágítva tárgyalás alá veszik. Historikusok és praehistorikusok, anthropologusok, filológusok, orvosok és pszichológusok behatóan fognak majd nyilatkozni és érvelni a nagy tárgyaláson, amely nyilvános lesz. Természetes, hogy a „közvádoló” Németország is leplezetlenül elmondhatja majd érveit és ellenérveit és a jegyzőkönyvek megrögzítik a vádat és védelmet egyaránt. Csak egy dologtól kell tartani: féltő, hogy Németország nem tud majd komoly váddal fellépni. Hiszen a múlt évben megtartott londoni Anthropológus-Kongresszuson, valamint a későbbben lezajlott prágai Nemzetközi filozófus kongresszuson, ahol a tudós világ állást foglalt a fajörület ellen — ott voltak a nemet delegátusok is — és nem szóltak egy szót sem. Ha az összeülendő világkongresszuson is ugyanígy fognak viselkedni, az csak megerősíti az ítéletet, mert ekkor nyilvánvaló lesz, hogy elméletük nem bizonyítható tényeken, hanem csupán feltevéseken alapul. Ezek után aztán nem akad majd tudós, de még politikus sem, aki a fajelméletre fog támaszkodni és a nemzeti szocialista fajteoria apostolai kénytelenek lesznek komolyabb alapokra helyezkedni, ha azt

akarják, hogy szociális problémáik komoly megoldást nyerjenek.

A probléma nagy, minden államot és minden kulturközületet egyaránt érdekel, a pápát éppen úgy, mint Stalint, a kereszténységet úgy, mint a zsidóságot. A nagy tárgyalás előkészületei már előrehaladott stádiumban vannak. — Angliában, Franciaor-

szágban, Olaszországban, Csehszlovákiában, Svájcban és a Vatikán városban a tudományos körök és akadémiák már kiosztották a delegátusok szerepét és a tudósok már foglalkoznak a hatalmas per anyagával. A „sajkérés peré”-nek „törvényszéke” már alakulóban van és szabad remélni, hogy nemsokára meg lesz az igazságos ítélet.

A bukaresti spanyol követ a szefárd hitközség díszülésén dicsőítette Maimonides spanyol-zsidó emlékét

A Bukarestben évszázadok óta élő szefárdok, (akik megcáfolhatatlanul jogosan spanyol anyanyelvű spanyol nemzetiségű zsidó vallásuaknak vallják magukat) nagyszabású ünnepséget rendeztek Maimonides emlékére. Az ünnepség részint a spanyol-zsidók nagytemplomában, részint a hitközség dísztermében folyt le. Megjelent azon Spanyolország bukaresti követe: Don Pedro Praty Soutzo is. A közoktatásügyi minisztérium nevében Stancu Bradisteanu volt jelen.

Aron Jarchi, a hitközség kulturális ügyosztálya elnöke megnyitó beszédében rámutatott azokra a hatalmas ünnepségekre, amelyeket Maimonides emlékére Spanyolországban rendeznek, majd megkérte Praty Soutzo spanyol követet, hogy vegye át az elnökséget.

Praty Soutzo követ köszönetet mondott a megtiszteltetésért. Beszédében kiemel-

te Maimonides emelkedett gondolkodói egyéniségét és rámutatott arra, milyen roppant befolyást gyakorolt ez a tudós évszázadok szellemi életére.

Gheorghe Oprescu bölcsésztanár, továbbá Pisaroy Zandrano és Gily Reglero a bukaresti egyetem spanyol tanárai beszéltek még Maimonidesről és azokról az ünnepségekről, amelyeket emlékére a hivatalos Spanyolország rendez.

Sabbata I. Djean, a szefárd hitközség főrabbija román és spanyol beszédében mutatott rá azokra a kapcsolatokra, amelyek a zsidóságot szorosán Spanyolországhoz fűzik, ahol a középkorban éltek és ahol Maimonides született. Ebből a zsidó bölcselőből sokat merített — mondotta a főrabbi — Spinoza, Kant, Schopenhauer és számos más modern filozófus.

Nem olvasom

Mindenki bizonyos csodálkozással fogja olvasni, hogy több postabélyegen zsidók vannak megörökítve. Zamenhof Lajos, orosz-zsidó orvos, az esperantó világnyelv megteremtőjének tiszteletére például 1927-ben arcképével ellátott emlékbélyeget bocsátott ki az orosz posta. Lichtenstein állam uralkodó hercegnője, aki a bécsi zsidó báró Guttmann család tagja, mint uralkodó hercegnő szerepel az 1929-ben kibocsátott és azóta is forgalomban levő lichtensteini bélyegeken. Ussyskin, a szerencsétlenül járt orosz sztratoszféra repülő szintén zsidó volt és az 1934-ben lezuhant három orosz sztratoszféra repülő emlékére kiadott művészi kiállítású bélyegek egyike, őt ábrázolja. Az 1933-

ban Mészkvában lezajlott etnográfiai kongresszus alkalmával kibocsátott bélyegsorozat, mely Oroszország összes népfajait ábrázolja, a négy kopekes cimleten egy birobidzsani zsidó portréját hozza. Meg kell emlékeznünk a monacói bélyegekről is, melyek I. Albertet ábrázolják. Kissé erőltetett itt a zsidó vonatkozás megállapítása, de ma, különféle nyílt és burkolt árja-paragrafusok korában nem hallgathatjuk el, hogy a monacói fejedelem második felesége Heine Henrik unokahuga. A filateliánál maradvá, mint legfrissebb újdonságot közölhetjük, hogy az angolországi király-jubileum alkalmával megtartott bélyegpályázatot egy zsidó művész, Barnett Freedmann nyerte meg és az ő tervezetei alapján fogják elkészíteni az egy milliárd jubileumi bélyeget.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A csütörtöki hitközségi közvacsorán elsőnek *Mezőfi Vilmos* szólalt fel és megállapította, hogy az egész ország zsidósága még most is a kongresszusi munkálatok nagy fontosságának és nagy sikerének hatása alatt áll. Annál groteszkebbül hat, hogy egy felekezeti orgánus az egész kongresszust „purimspielnek” minősítette. Mint a szabadságjogok régi harcosa, kénytelen vagyok leszögezni, hogy ez nem sajtószabadság, hanem szabadosság.

Stern Samu válaszában utalt arra, hogy *Biedl Samu* megmondta a kérdésben véleményét és nem óhajt ez ügyben többet nyilatkozni. Ezután ismertette a hitközség most aktuális kérdéseit, bejelentette tervét, hogy a zsidó ifjúságot megszervezi és már e hó folyamán — 23-án — meg lesz az első ilyen tárgyú nagyszabású összejevetel. Végezetül szükségesnek tartja ismételtén hangsúlyozni, hogy a hitközség, miként a múltban, most sem foglalkozik pártpolitikával és nem törődik egyes egyének érvényesülésével, csak ahol a politika súrolja a felekezet érdekeit, ott igyekeznek a sérelmeket elhárítani. . .

Olvasom

Egy elkeseredett *Dohány-utcai* templomlátogató hitsorsos levelet intézett hozzám, melynek bús hangjaiból csak a következő fél mondatot adjuk közre: „. . . és ez az ember akar bennünket még világiakban is vezetni, aki maga úgy kapkod, mint Bernát a mennykő után!”

— Érdekes volna feleleveníteni a hajdani vitatkozást a „Szombat”-ban *Klár Zoltánnal*, miket írt annak idején róla pártvezére, de mi csak egy megjegyzésre szorítkozunk, hogy *Hevesi Ferenc* legutóbbi szerepléseivel nem fokozta a *Dohány-utcai* szószék tekintélyét. . .

Nem olvasom

Megalakult a *Fiatal Notabilitások Társasága*. A *Hatvany Bertalan* báró és *Hevesi Ferenc* főrabbi által aláírt meghívókra mintegy negyven ur jelent meg a Royal Szálló fehértermében. Ott volt és felszólalt *Klár Zoltán* is. A vacsorán sok szó esett arról, hogy miért nincs ott *Sós Endre* főszerkesztő, aki szintén meghívót kapott. Mint értesülünk: a *Fiatal Notabilitások Társaságának* megalakulásával kapcsolatban *Sós Endre* főszerkesztő levelet intézett *Hatvany Bertalan* báróhoz és kifejtette, hogy — mivel nem tekinti magát notabilitásnak — *feszélyezve érezné magát ebben a társaságban* és épen ezért arra kéri a vezetőséget, hogy változtassa meg a társaság különös nevét, amely rengeteg gunyra ad alkalmat. Erre a levélre *Hatvany Bertalan* báró, aki most érkezett haza Londonból, telefonon felhívta *Sós Endrét* és közölte vele, hogy *tudta és beleegyezése nélkül került a neve a meghívóra*. Mi csak azt a megjegyzést fűzzük a *Fiatal Notabilitások Társaságához*, hogy az címében egyedülálló talán az egész földkerekségen. Még a *Nemzeti Kaszinó* sem nevezi magát „notabilitások” társaságának.

Olvason

A következő levelet kaptam: „Kedves Szerkesztő Ur! Lapja múlt évi számában talpraesetten és finom módon tesz megjegyzést a csillagos Szabó professzor cikkéhez. Nekem ezzel kapcsolatban egy tünt fel: A csillagos professzor ezelőtt gyakran idézte Alexander Vilmos barátját, aki a sátoraljaujhelyi orthodox hitközség elnöke volt, most pedig megemlíti, hogy Grünfeld ur Piripócsról, Tinténfas ur Rátótról mit ír neki, de soha nem reflektál arra, ami a nyilvánosságban megjelent az ő cikkeivel kapcsolatban. Miért? Hogy egyezik ez meg az irodalmi etikával?” Eddig szól a levél. Felelet csak az, hogy ennek az oka valószínűleg nem a cikkíró, hanem lapja szerkesztőségi politikája.

Olvason

Husz éven keresztül írja Ballagi Ernő felekezeti vonatkozású cikkeit, egy és ugyanazon lapba. A váltakozó felekezeti lappolitika közepette, a korlátolt lehetőségek mellett és dacára, mondanivalóiban mindenkor megnyilatkozik valami egyetemes zsidó szempont, általános erkölcsi páthosz és érték. Jubileuma alkalmából sajnálat nélkül özzük a felekezeti közvélemény és hatóságok hálájának méltó megnyilatkozását.

Olvason

A nemrég elhunyt római főrabbi, Angelo Sacerdoti emlékének megörökítésére az olasz zsidók mozgalmat indítottak abban az irányban, hogy a kitűnő főrabbi neve a Keren Kajemeth aranykönyvében megörökíttessék. A római zsidókórház két kórtermét az elhunyt főrabbiról nevezték el. Ebből az alkalomból lezajlott kegyeletes ünnepeken Di Rola tábornok tartotta az emlékbeszédet, megemlékezve a nagyszámu előkelő közönség előtt Sacerdoti hervadhatatlan érdemeiről. . .

Olvason

Talán páratlan az az egyöntetű, semmiféle disszonáns hangtól meg nem zavart hódolat, mellyel az egész világ zsidó sajtója V. György angol király jubileumáról megemlékezik. Jelenleg minden tulzás nélkül nevezhető Anglia nemcsak területére, hanem erkölcsi jelleminél fogva is a világ legelső birodalmának.

Nem olvason

A budapesti Nemzetközi Vásár alkalmával az egész magyar sajtó és a vásárlátogató közönség egyöntetű véleménye alapján leszögezhetjük azt a tényt, hogy a Goldberger-gyár kiállítása aratta a legnagyobb sikert. Nem tartjuk helyesnek, ha bizonyos dolgokat akár pro, akár kontra, felekezeti szempontból bírálják el, de a mai árja-mentalitás idején mi is kénytelenek vagyunk szerény büszkeséggel megállapítani, hogy ez 150 éves zsidó cég valóban a kiállítás egyik büszkesége. A lankadatlan munka, a tisztességes törekvés, a komoly szorgalom és mindenkori százszázalékos üzleti korektség után jutott el arra a magaslatra a Goldberger-gyár, hogy ma már méltán nevezhetjük a magyar ipar egyik büszkeségének.

Olvason

A közelgő városatyaválasztásoknál következő hittestvéreink szerepelnek posszibilis helyen: A NEP-nél: Dési Géza, Deményi Aladár, Orova Zsigmond, Elek Artur és Sömjén Zsigmond. Az Egyesült Ellenzék listáján: Sándor Pál, Gál Jenő, Párkány Frigyes, Nagy Andor, Vázsonyi János, Pollacsek Elemér, Bródy Erno, Dénes Lajos, Fábrián Béla, Pfeiffer Ignác, Vitéz Aladár, Láng Lajos, Szegő Béla, Frankl Kornél, Vörösvári Miklós. A „Szabadságfront“ listáján: Hajdu Marcell, Freund Dezső, Klár Zoltán.

Nem olvasom

A nemzeti gyermekhét rendezéséről és sikeréről szólnak az ujságok. A főváros mindenre kiterjedő gondosságát bizonyítja, hogy még a gyermekvédelem ily vonalú propagálását is belevonja működésének körébe. A megnyitó előadáson hangoztatták sokszor is, hogy az intézményt a „keresztény” szeretet létesítette. Az igazságnak megfelelően azonban meg kell állapítani, hogy a gyermekhét a létesítését inkább egy zsidó ember keresztény szeretetének köszönheti, mert a gyermekhét eszméjének kezdeményezője, propagátora és első rendezője Gyulai Aladár, egy zsidó tanár volt, akinek most sem a vezetőségben, sem az előadók között nem adtak helyet. Ugy látszik, hogy az a közmondás: „A mór megtette kötelességét, a mór mehet” még akkor is fennáll, ha egy Mór-szarmazásu Aladárról van szó.

Nem olvasom

Az egyetemi zsidó ifjúságot magába foglaló egyesület (MIEFHÖE) elnöke lemondott, majd visszavonta lemondását. Most egy „cionista diák” aláírásu levelet kaptunk, amely elmondja, hogy az elnök azért mondott le, mert az egyesület választmánya nem akart arról a rossz szokásáról lemondani, hogy kitérteket kérjen fel a felolvasások tartására. Miután az egyesület választmánya javulást ígért, az elnök is maradt. A levélíró ezt az esetetcionista szempontból színezi ki, a mi szempontunkból elég a tény regisztrálása, mert így elég tanulságos.

Nem olvasom

„Ifju Notabilitások” címen valamilyen felekezeti alakulat van készülöben. Ha létre jön és példát fog adni a felekezeti közéletben tevékenységre, önzetlenségre, idealizmusra, akkor nyereséget fog jelenteni. Egyelőre csak a név van meg. Mindenesetre ambiciózusok számára már ez is mód arra, mikép lehet valaki egyszerre notabilitás:

azaz „előkelőség”: egyszerűen bejelenti csatlakozását. Ez olyan, mint amikor a pesti orthodox hitközségben van egy „fiatal tagok siurja” című talmudi önképző tanfolyam, amelyen ősz szakállu bácsik is részt vesznek, mert ilyen módon: az egyesülethez való tartozandóságuk által „Junge Balbatim” lesznek, azaz: egyszerre megfiatalodnak.

Olvassom

Mult pénteken a pápa Dr. Cecil Roth világhírű angol-zsidó történészt fogadta magánkihallgatáson. A kiváló tudós átnyújtotta a pápának most megjelent „A rituális gyilkosság-mese és a zsidók” című könyve disz példányát. A könyvben olvasható teljes egészében az a jelentés, amit annak idején Ganganelli kardinális, a későbbi XIV. Kelemen pápa, pápai rendeletre elkészíteti, amelynek értelmében a rituális gyilkosság vádja a zsidók ellen támasztott rosszindulatu vádaskodás csupán. A pápa szívesen fogadta Roth dr. könyvét és biztosította róla, hogy mint elődje, úgy ő is mindenkor energikusan fel fog lépni a vérvád-mese ellen és a zsidókat ebben az irányban is védelmébe fogadja. Az audentia végén a pápa megáldotta az angol-zsidó tudóst.

Olvassom

A plakátok hirdetik, hogy a budapesti cionisták megünneplik Herzl Tivadar 75-ik születésnapját és szeretnék, ha ezentul nem Herzl nyugvóhelye, Bécs lenne a világ cionistáinak zarándoklási helye, hanem (hamvainak Palesztinába való szállítása után) Budapest, a cionizmus megszervezőjének a születéshelye. A gondolat igen szép. Csak-hogy nem világos, mivel akarják az embereket idevonozani? Hogy valami látható emlék vagy kegyhely szükséges, ezt még a kordovai spanyolok is belátták és ezért Maimuni nyolcszoros centennáriumi jubileuma alkalmából egy régi zsidó templomot adtak vissza előbbi rendeltetésének és emléktáblát helyeztek rá.

Olvason

A vallás és közoktatásügyi minisztérium adatgyűjtése alapján összeállították a magyarországi zsidó iskolák statisztikáját. Csonka-Magyarországon ezidőszerint 151 zsidó iskola van és ezekben összesen 12.140 tanuló jár, akik közül 11.918 zsidó és 222 más vallású. A zsidó tankötelesek száma 24.727 és így csak 48.19 százalék, tehát a kisebbség fele jár zsidó iskolába, amelyeknek száma 1920-ban még háromszáz volt. Elszomorító statisztika, mely végzetes perspektívát nyit.

Olvason

Az egyik fiatal pesti rabbi városatyja akar lenni. A katolikusoknál a pap politikai életben való részvétele a primás engedélyétől függ. Ennek az oka az, hogy nem akarják, hogy a papi palást a politikai küzdelmek mocsarában beszennyeződjék. Ez a szempont (ezt minden gondolkodó ember belátja) nálunk zsidóknál még sokkal fokozottabb mértékben áll fenn. A rabbinak igazán meg kell gondolni, amikor politikai pártküzdelembe bocsájtkozik. A mi rabbijainknak nincsen felettes egyházi hatóságuk, csak erkölcsi fórumuk és szempontjuk, még pedig ez más nem lehet, mint a „cibbur”, a „kellal”, a zsidó közösség érdeke. Ez

viszont azt kívánja, hogy a rabbi ne keveredjék választási küzdelmekbe, nehogy esetleges bukása olybá tűnjék fel, mint a zsidó társadalom reprezentánsának alulmaradása. Régente is résztvettek a rabbik a várospolitikai életben. Például: dr. Kohn Sámuel főrabbit a béke idejében minden küzdelemre induló párt jelölte. Néhai Adler Illés főrabbi is megtisztelő körülmények között kapta városatyai mandátumát. Azt hiszem, hogy a zemplén-tállyai orthodox főrabbi is ilyen alapon vesz részt a megyei közéletben. Csak ilyen módon vehet részt a zsidóság választási reprezentánsa a politikai életben és nem fogadhat el olyan tiszteletet, amelynek útja pártvillongásokon keresztül vezet.

Nem olvason

Az egész osztrák zsidóságot, de különösen a bécsi zsidókat, nagy izgalomban tartja a bécsi izraelita hitközség lassanként botránnyá fajuló ügye. Az történt ugyanis, hogy egy Rath Mózes nevű hitközségi előljáró lemondott tisztségéről és rögtön utána elnyerte ugyancsak a bécsi hitközségnél az egyik jólfizetett tisztségviselői állást. A választás pályázat kiírása nélkül — quasi per inspirationem — esett Rath urra, aki a pusztán „koved”-et hozó pozícióját ily módon egy zsiros stallummal cserélte fel. A bécsi hitközség élete messze van tőlünk, tulságosan sem nem izgat, sem nem háborít fel ez a furcsa eset bennünket, mindössze jól eső érzéssel állapítjuk meg, hogy ilyen vagy ehhez hasonló dolog minálunk semmi körülmények között sem fordulhat elő. A bécsi felekezeti lapok félreverik a harangokat, hogy máskor ilyen dolog ne történhessen meg, mi pedig értetlenül állunk ezelőtt az absurdum előtt . . .

szó csupán:
**3 SÍRKŐ
LÖWY-NÉL
BUDÁN**

**II. FŐ-UTCA 79.
TELEFON: 51-5-81**

**Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!**

II. Zárda-utca 3
Margit körut sarok

A „mesümed”

Kedves ételei: a székelygulyás, a disznópörkölt és az erdélyi fatányéros, mert úgy érzi, hogy ezek törülmetszett ételek és ha ő ilyesmit eszik, igaz magyarnak fog látszani. Éppen így, bár utálja a bort, folyton nyakalja Tokaj és Badacsony nedűjét, mert ez olyan „magyaros dolog.” Szellemi vezére az irodalmi báró, aki egykor kijelentette, hogyha az ember bálba megy, frakkot ölt, tehát ha be akar illeszkedni a nemzetbe, akkor felveszi az állampallást. Állandóan kétségek gyötrik, hogy elég „urisan” viselkedik-e és nem volt ez vagy az a mozdulata „zsidós”? Roppant hálás, ha valaki úgy találja, hogy arcán semmi szemita vonás sincs és boldogságában táncolni tud, ha „öskereszténynek” nézik. A multkor így sóhajtott fel: ajvé... — utána dermedten körülnézett, nem volt-e fültánija őszinte feljajdulásának. Ha a villamos templom előtt halad el, már három uccával előbb izé-g-mozog, nehogy elmulassza a kalaplevételt. Viszont a zsidó imaház előtt utánozhatatlan tájékozatlansággal tud báméskodni. Roppant szeretne lábait keresztberakva komótosan ülni, de nem mer, ugyanis egy ujonnan szerzett barátja szerint az ilyesmi „zsidó dolog.” Ha pénteken vendéglőbe megy ebédelni, tüntető hangosággal rendel halat. Viszont hosszunapkor igyekszik minél több nyilvános helyiségben megjelenni, hogy mindenki lássa, neki semmi köze sincs az ünnephez. Imádja Molnár Ferenc írásait, de ezeket csak éjjel, titokban meri olvasni, nem beszél róluk, szégyeli őket és azt mondja, hogy kedves írója Tamási Áron, akinek eddig egy művét sem olvasta, csak tartalmukat ismeri prospektusokból. Rajong Kodályért és Bartókért, de Reinitzért már nem, mert annak muzsikája „idegen” a fülének... A falu rajongója, a városban csak kényszerűségből lakik és bizalmasan szokta bevallani, hogy a nagy városban nélkülözi az igazi magyarok egyszerű természetességét, amelyet ő egykor gyermekkorában a szülői háznál megszokott. Gyakran kijelenti, hogy a parasztnak egy mozdulata többet ér „minden zsidó furfangnál.” Boldog lenne, ha

egyszer ingujjra vetkőzve leülhetne alsózni régi barátaival, de nem teheti, ő kénytelen vadászatra járni, de minthogy még soha nem talált el egy árva madárkát sem, számlája a vadkereskedőnél rohamosan növekszik.

KELLÉR ANDOR

Olvason

Régi ujságok között turkálva, néhány csodálatosan aktuális megjegyzéssel, gondolattal, verssel talákoztam, így többek között Moser János Albert egy rövidke glossájával, amelyet az utolsó száz év vallási történetéhez fűzött.

„Régebben oly fajta volt a viszonyunk a jó Istenhez, mint valami öreg gazdag nagybácsihoz, akihez, hogy majd az örökségnél el ne feledkezzék rólunk, néha-néha egy-egy nyájas levelet irtunk, de egyébként nem igen fordultunk hozzá. De jött a természettudományok szelleme és mivel nagyon szégyelte magát, hogy még mindig vannak köztünk olyanok, akik bár ilyen laza, de mégis némi összeköttetésben állanak az Uristennel, kitanított bennünket, hogy ne számítunk Rá, hanem igyekezzünk a magunk lábán megállni. És lám, alig álltunk meg a magunk lábán, feltámadt az Isten saját lelkünkben és megtanított bennünket arra, hogy az Isten fogalma nem rajtunk kívül álló dolog, hanem beső tűz, amely bennünk ég. Néha sűrű hamu alatt pislákol csupán, de máskor hatalmas lángokban tör elő. Nekünk állandóan lángolni kell, sőt el kell, hogy égjünk az isteni lángokban.”

Olvason

A Bombay-ban megjelenő „Jewish Tribune” érdekes cikket ír, melyben beszámol Jassin pasa, új iraki miniszterelnök bemutatkozó beszédéről. Irak miniszterelnöke és az egész kabinet oda nyilatkozott, hogy a kormányzat a zsidósággal szemben határozottan barátságos és ennek dokumentálására tíz zsidónyelvű ujságnak felfüggesztett kolportázsengedélyét visszaadták...

Olvason

Nagyvárad egy régi, érdekes tipusa, a 90 éves Kiss Dávid most írja meg emlékeit „Mire megvénülünk“ című cikksorozatban. Az érdekes öregur nagytrafikos volt Váradon és ő volt az első, aki a hirlapterjesztéssel intenzíven foglalkozott. A kolportázs uttörője volt Nagyváradon ez a népszerű és kedves ember, aki húsz éven át volt előljárója az ottani hitközségnek, melynek még ma is tiszteltbeli előljárója. Kiss Dávid most felkereste a „Szombat“ szerkesztőségét is néhány visszaemlékezéssel a tiszta-eszlári perre. Mint különösen érdekes és eddig ismeretlen momentumot megemlítjük, hogy Kiss Dávid a per tartama alatt nem tudott olyan sok lappéldányt hozatni az antiszemita Verhovay Gyula zsidófaló „Függetlenség“ című lapjából, hogy azokat azonnal el ne kapkodták volna. A lapoknak valóságos ázsiója lett, volt olyan rikkancs, aki 1, sőt 2 koronát kapott egy-egy lappéldányért. . .

Olvason

Otto Zarek Kossuth könyvének „A Makkabeusok“ című fejezetében, megemlékezik a zsidóknak a szabadságharcban való részvételéről. A fejezetből néhány mondatot bemutatunk: „ . . . Akkor a zsidó szabadcsapatokat Kossuth parancsára beosztották a reguláris seregbe. Klapka tábornok így nyilatkozik: Hadtestünk egytizenkettede zsidó. Minden zászlóaljban van zsidó önkéntes-osztag. A zsidók bátran és kitűnően harcoltak. Sokan elesetek a harctereken, sokból vitézsége miatt tiszt is lett, így pl. Eisenstädter Ignácól, Lévaiból, dr. Rothfeldből és még sok másokból. Sok zsidó tiszt és honvéd kapta meg a vitézségi kitüntetést is, így többek között Arányi százados, aki parancsnokát, Leiningen grófot, Cibakháza mellett a fogságba-jutástól mentette meg. Hazai, mint vezérkari százados, Komáromnál tüntette ki magát, kitüntetésben részesült ugyanitt Schlesinger nevű tiszt és Holländer Leó, a ko-

máromi helyőrség főhadbiztosa is. A zsidók vitézsége közismert volt a szabadságharc vezetői előtt, így magyarázható az, hogy mikor Kossuth rendelkezésére Szemere miniszter elkészítette a zsidók egyenjogúsítási törvénytervezetét, abból ellenzéki hang nélkül törvény is lett. . .“

ZAHLER EMIL Dr. TIZ ÉVE ELŐLJÁRÓ. A IX. templomkörzet örökös díszelnöke: dr. Zahler Emil, a hitközség kitűnő jótékonyági előljárója, az idén tölti be előljárói működésének tizedik évét. 40 év óta szolgálja Zahler dr. a fővárosi zsidóság ügyét lelkes agilitással és nagy rátermettséggel. A IX. templomkörzet történetében külön fejezetet érdemel a kitűnő díszelnök, hiszen az ő fáradhatatlan munkásságának köszönhető a IX. körzet fellendülése. Zahler Emil dr. nagyszámú barátai és tisztelői június 4.-én ünnepi vacsora keretében fogják ünnepelni a jubiléumot. A jubileum előtt is azonban, ahol csak megjelenik a páratlanul népszerű Zahler dr., mindenütt melegen ünneplik, felköszöntik, virágot nyújtanak át neki.

Dr. DEMÉNYI ALADÁR. A fővárosi zsidóság széles köreiben nagy meglepetést keltett az a hír, hogy dr. Deményi Aladár kormányfőtanácsost a Nemzeti Egység Pártja a törvényhatósági választásoknál biztos helyen jelölte.

A BRÓDY JÓZSEF ÉS FANNY tudógondozó intézet új vezetője. A pesti izr. hitközség előljárósága legutóbbi ülésében a Bródy József és Fanny tudóbeteg gondozói rendelőintézet vezető-rendelő orvosi állására a nemrég elhunyt dr. *Kentzler Gyula* helyébe dr. *Gergely Jenőt* nevezte ki.

UTÓZÖNGÉK A MAIMUNIDES JUBILEUMRA. Dr. Osztern Lipót ügyvéd úr hozánk intézett levelében nem találja jogosnak azt a dicséretet, amellyel Supka Géza Maimuni tanulmányáról megemlékezett a Szombat és megállapítja, hogy nem egyéb, mint Graetz idevágó fejtegetésének kivonatolása. — A levélre csak a válaszuk, hogy akárhogy van, de a keresztény Supka Gé-

za fejtegetése sokszorosán felülmúlja beállításában, érdekes csoportosításában, művelődéstörténeti aspektusban a felekezeti lapokban megjelent zsidóktól származó cikkeket, amelyek Graetzet feldolgozni sem tudják. Éppen azért tartottuk őt a legalkalmasabbnak, hogy teológiai irányítás mellett jó Maimunides életrajzot irasson vele az I. M. I. T. — Supka Géza egyébiránt igen kedves levélben elhárítja magától ezt a feladatot, mert, amint mondja, ildomtalanak tartaná, hogy keresztény létére elvégezzon ennyire reprezentatívul zsidó munkát, azonkívül kijelenti; „egyáltalában nem érzem magam erre a nagy részletkikutatásokat igénylő munkára sem előkészület, sem idő dolgában alkalmasnak.“

A VIII—IX. KER. IZR. NÓEGYLET április 30-án délután tartotta rendes havi választmányi ülését, amelyen beszámolt arról a nagy munkáról, amelyet április hónapban végzett. Népkönyháján kiosztott, úgymint az elmúlt hónapokban is naponta 500, összesen tizenötezer ebédet, úgyszintén az egész husvétii ünnepek alatt is. Két széderestét rendezett és pedig egyet a felnőtteknek, egyet pedig a gyermekeknek, ahol az ősi tradíciókhoz híven megismertették a körzet gyermekeivel a peszach ünnep jelentőségét. A gyermekeket Kádár Évike — dr. Zahler Emil körzeti elnök unokája — és Nagy Bandika — Weisz Vilmos körzeti előljáró unokája fogadta.

HERZL-ÜNNEPÉLY. A Magyar Cionista Szövetség a cionista mozgalom egykori alapítójának, Herzl Tivadarnak hetvenötödik születési évfordulóját ünnepelte e hó 12-én. Miklós Gyula dr. nyitotta meg

TOKAJI MINTAPINCE

FUCHS LÁSZLÓ

tolcsvai bortermelő lerakata.

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 5.

Telefon: 81—2—74.

az ünnepséget, majd Patai József dr. Palesztináról tartott előadást. Grünbaum Oszkár dr. bécsi ügyvéd az osztrák cionisták üdvözlését tolmácsolta. Végül Holán Lili Herzl Tivadar születéséről szóló költeményt adott elő.

A PÉCSI HITKÖZSÉG KÖZGYÜLÉSE. A pécsi izr. hitközség képviselőtestülete április 21-én tartotta rendes évi közgyűlését a tagok tömeges részvétele mellett, dr. Deutsch Zsigmond elnökle alatt, aki megnyitójában részletesen beszámolt a Budapesten folyó évi március hóban lefolytatott Országos Gyűlés eredményéről. A részleteiben is elfogadott statutum március 20-án került harmadszori felolvasásra s az Országos Gyűlésen tett módosító javaslatok figyelembevételével fog jóváhagyás végett a magyar kormányhoz felterjesztetni. Javasolta, hogy a közgyűlés Stern Samunak, az Iroda és az Országos Gyűlés elnökének fejezze ki köszönetét s iktassa érdemeit jegyzőkönybe. Felsozakoztatta ezután az elnök a lefolyt év teljesítményeit s jelentette, hogy a hitélet emelése és behatóbb szolgálatára két új állást kreálnak s hamarosan betöltenek egy rabbiképesítéssel bíró hittanár titkárral és egy kántorképesítéssel bíró tanítóval. A közgyűlés az elnök megnyitóját nagy tetszéssel fogadta. Weisz Gábor főtitkár személyi ügyekről referált, majd kegyeletes emlékezést tartott Maimonidesz Mózes, a Kordovában született nagy törvény-kodifikátor, természettudós és orvosról, akit születése 800. évfordulója alkalmából a föld kerekén egyaránt ünnepelnek.

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kolcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V. Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

RADIUS FILMSZINHÁZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 0—98. Előadások kezdete 3. 5. negyed 8, fél 10 órakor.

Felolvasó szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Postatakarékszám: szám 14.760

Népföld Zoltán (PANNONIA) nyomda. VI., Vörösmarty-uca 47a. — Telefon: 28—1—98.